

Poradenství při testování infekčních onemocnění u IDU v nízkoprahových zařízeních

... ale i v jiných typech zařízení ...

MUDr. Jakub Minařík

Poradenství z pohledu klienta

- V našem káčku (*rozuměj tak kam klient obvykle chodí*) je to jinak.
- Aha a jak?
- Třeba u testu na AIDS. Půjdeš a dostaneš takovej pytlík tam je taková lopatička, kterou si dáš do pusy a až to zmodrá, tak jí vyndáš a dáš jí do takový ampule z roztokem, pak jí dáš do jiný obálky a dáš jí pracovníkům. A pak za 14 dní přijdeš a oni ti řeknou výsledek, vlastně ti dají zase takovou zalepenou obálku ve které je výsledek.
- Aha. A mluví s tebou někdo ohledně toho testování a těch infekcí?
- Ne, prostě dostanu výsledek.
- A jak mu rozumíš?
- No to je tam napsáno, zatím vždycky to bylo negativní. Když to bude pozitivní, tak mám AIDS.
- A co vlastně víš o té nemoci a odkud?
- Že na ni umřu. Taky v káčku je spousta materiálů, víc než tady a dostal jsem je domů, chci si je někdy přečíst. (*na přečtení materiály čekají už více než rok*)
- Aha. A když tě testovali, tak se tě nikdo neptal, co víš, nikdo ti nic nevysvětloval?
- Né (*údiv*), proč?
- Hm a co víš o té syfilidě?
- No o tý bych něco rád věděl, ... to se mi udělá něco na piňdouru a pak po nějaký době něco v kostech?

Výsledek poradenství ve zdravotnickém zařízení, které se zabývá testováním infekcí takřka profesionálně

- Já jsem tomu co mi říkali v té ambulanci vlastně moc nerozuměl. Ale jedna věc mi v hlavě zůstala. Může se na něco zeptat?
- Ptej se.
- Co je to za nemoc ta serokonverze?

- Když si s někým podám ruku, tak se nenakazím.
(Jediná informace z oblasti bezpečného chování, která zůstala v paměti homosexuálnímu prostitutovi a injekčnímu uživateli heroinu)

Kde vlastně můžeme dělat chyby?

- Cítíme se v situaci – tedy testování s možným pozitivním výsledkem nejistí
- Máme dojem, že pokud je test nereaktivní, je vše v pořádku a není vlastně co řešit
- Nemáme dost znalostí a máme obavu, že nás testovaný svými dotazy nachytá
- Máme znalostí dost, ale neumíme je podat tak, aby je testovaný pochopil
- Nemáme jasnou koncepci toho, co chceme testovaným sdělit

Test v kontextu poradenství

- Test je jen nástroj
- Kdy má test význam pro testovaného?
 - Nereaktivní (negativní) výsledek testu přinese úlevu
 - Reaktivní (pozitivní) výsledek testu vede k další diagnostice a ev. iniciaci léčby
 - V obou případech když vede ke změně chování směrem k většímu bezpečí
 - Jaký význam má test jehož výsledek se testovaný nedozví?
- Pro nás ostatní, partnery, zdravotnictví, společnost
 - Statistika
 - Identifikace pacienta, kterého je třeba dovyšetřit a léčit
 - Změna chování testovaného směrem k bezpečnějšímu ať je klient pozitivní nebo negativní
- Pro pre- a post-testové poradenství není test podstatný
 - Přivádí klienta k poradenství, je prostředkem k iniciaci rozhovoru o rizikovém chování, možnostech ochrany
 - Po testu známe výsledek a umožní nám poradenství vést určitým směrem podle výsledku

Pre- a post-testové poradenství

- Kdy se s vámi bude klient 30 minut bavit o tom jak si aplikuje drogy, jak se sexuálně chová, ... a bude poslouchat vaše moudré rady?
- Obsah poradenství je to hlavní, co si klient může z testování odnést
 - Krom euforie či paniky podle výsledku
- Hlavním obsahem by měli být praktické informace
 - O testovaných nemocech
 - O možnostech ochrany před nákazou sebe a druhých
 - Aplikace výše zmíněného na konkrétní chování klienta
- Klient by měl pochopit co vlastně testujeme a proč
- Měl by porozumět co test umí najít a co nikoliv, pochopit praktické limity testu
 - Rozdíl mezi pozitivním-negativním a (ne-)reaktivním výsledkem
 - Rozdíl mezi screeningovým a konfirmačním testem
 - Schopnost testu odhalit infekci až s odstupem po nákaze (serokonverze)
- **Informace, které testovaný dostane v průběhu testu budou mít na jeho chování (ve smyslu menší či větší rizikovosti) pravděpodobně větší vliv než výsledek testu**
 - Proces testování a výsledek testu význam informací potencuje

Organizace testování

- Je klíčová pro test samotný i pro poradenství
- Klidné místo, nespěchat, zjistit, zdali má klient na test dostatek času
- Zajistit soukromí,
 - přítomnost partnera klienta je nevhodná
 - Přítomnost třetích osob jedině se souhlasem testovaného a s vysvětlením
- Testovaný by měl být ve stavu, kdy je schopen testování, výsledek testu a informace sdělené v průběhu testu vnímat a pochopit

Pre-testové poradenství

- Smysl pre-testového poradenství
 - Navázání kontaktu s klientem
 - Odebrat demografické údaje
 - Zjistit kdy proběhl poslední test, zmapovat pravidelnost testování
 - Zmapovat důvody, proč klient chce podstoupit test
 - Monitorovat rizikové chování - užívání drog, sexuální chování
 - Zvážit indikaci k testu
 - Musíme být připravení i test odmítnout
 - Klient byl nedávno testován
 - Odstup od rizikového chování je krátký, nemohlo ještě dojít k serokonverzi
 - Stav klienta vyvolává pochybnosti zda je schopen vnímat co mu říkáme
- Informace o testu a jeho limitech
 - Upozornit klienta kdy bude znát výsledek
 - Zevrubně vysvětlit klientovi jak test funguje a co testuje
 - Vysvětlit rozdíl mezi screeningovým a konfirmačním testem
 - pozitivita X reaktivita
 - Inkubační doba, resp.doba od nákazy do serokonverze

Pre-testové poradenství

- Informace o testovaných infekcích
 - Možnosti nákazy - optimálně demonstrovat na konkrétním klientově chování a nabídnout možnosti změny
 - Inkubační doba – pokusit se zmapovat odstup od posledního rizikového chování
 - Další možné infekce – testování v nízkoprahových zařízeních bývá omezeno jen na některé infekce, je nezbytné dát testovanému informace i o ostatních rizicích
 - Možnosti léčby - klient by měl vždy pochopit, že:
 - Reaktivní výsledek není potvrzení onemocnění, je třeba další diagnostika
 - Potvrzený pozitivní výsledek není fatální, onemocnění lze léčit a nebo stabilizovat
- Vždy je dobré se přímo zeptat, zda klient není dárce krve, ...

Mapování užívání drog

- Užívané drogy
 - Typ užívané drogy obvykle s sebou nese typický kontext užívání a typické rizikové chování
 - Uživatelé opioidů se mohou chovat velmi rizikově v době kdy se blíží, nebo již nastal odvykací stav
 - Uživatelé metamfetaminu při užívání v jízdách a ve skupinách ztrácejí kontrolu nad svým injekčním náčiním – iluze kontroly zůstává zachována
- Kontext užívání
 - Užívání drog mimo domovskou drogovou scénu (ev. v zahraničí) je obvykle mnohem rizikovější
 - Užívání drog ve větší skupině uživatelů, v páru, s cizinci
 - Pracovníci v sexuálním průmyslu drogy často užívají proto, aby vůbec mohli pracovat
- Způsob aplikace v současnosti i v minulosti
 - Současní neinjekční uživatelé v minulosti mohli užívat injekčně a chovat se velmi rizikově

Mapování užívání drog

- U injekční aplikace sledujeme
 - Typ drogy, délka a frekvence injekčního užívání
 - Užívá injekčně drogy sám, s partnerem, kamarádem, ve větší skupině?
 - Používá vždy sterilní injekční sety?
 - Jak skladuje již použité injekční sety, existuje možnost jejich záměny za sety jiného uživatele
 - Dezinfekce již použitých setů
 - Sdílení injekčního náčiní, kdykoliv v životě, v poslední době
 - Sdílení parafernálií, kdykoliv v životě, v poslední době
 - Sdílení injekčních setů a parafernálií se sexuálním partnerem
 - Společná příprava drog s jinými uživateli
 - Injekční aplikace drog druhou osobou
 - Méně obvyklé situace – např. nákup roztoku opia přetažením do injekční stříkačky, kterou si klient aplikuje, přímo z většího balení od prodejce
 - Injekční aplikace drog druhou osobou

Mapování sexuálního chování

- Sexuální orientace
- U heterosexuálů zkušenosti se sexuálními kontakty osobami stejného pohlaví
- Je v současnosti sexuálně aktivní?
- Žije v partnerském vztahu, vyhledává spíše krátkodobé vztahy, je promiskuitní?
- Opatřoval si peníze nebo drogy prostitucí?
- Vyhledal sám sexuální služby za úplatu?
- Používá prezervativ – vždy, nikdy, občas, s náhodnými partnery?
- Je partner IUD?
- Živí nebo živil se partner prostitucí?
- Měl pohlavní chorobu?

Post-testové poradenství

- Sdělení výsledku s vysvětlením
- Informace o tom, kdy je vhodné, resp. smysluplné test opakovat
- Znova probrat doporučení pro bezpečné chování – s ohledem na zjištěné informace a také výsledek testu
- Při reaktivitě testu
 1. Ošetřit klienta, propátrat možnosti podpory
 2. Zajistit návazné služby – kam se může klient obrátit s žádostí o další vyšetření, ev. léčbu, ...
 3. Další testy – vždy dát klientovi s sebou zprávu a kontakty
 4. Naplánovat detailně další postup, zvýší to šanci, že klient někam dorazí a neztratí se
 5. Nabídnout další kontakt se zařízením, poradenství
 6. Upozornit na právní důsledky šíření infekce

Děkuji za pozornost!

MUDr. Jakub Minařík
CADAS SANANIM
Spálená 12, Praha 1
222 924 245, 603 831 815
[cadas@sananim.cz](mailto: cadas@sananim.cz)